

Colecția PAMFIL BILȚIU

Nunta din zona Codrului

Se organizează, de obicei în zilele de joi și duminică, toamna și iarna, mai puțin primăvara și vara.

Pregătirile pentru nuntă încep cu trei, patru zile mai înainte, timp în care se pregătesc mâncărurile și locul de desfășurare, care se ornează cu șterguri și farfurii. Cu două zile înainte, fetele de măritat pregătesc paltauăle vilfeilor (botele chemătorilor), care de obicei, sunt zece. Ele sunt pompos împodobite cu felurite plante. Cu o zi înaintea nunții vilfeii se repartizează pe ulițe, iar o parte merg în satele vecine, pentru a invita rudele și cunoscuții mirilor. În dimineața nunții, apropiații mirelui și miresei sunt reinvitați de către un om căsătorit, numit „taroste”. În preziua nunții se duc hainele miresei la mire acasă cu căruța de cai, la care participă fetele din sat, care chiuiesc tot timpul ceremonialului alături de feciori și viflei. După ce zestrea miresei se așează în casa mirelui, se organizează o petrecere numită „șiratău”, unde toți participanții sunt serviți cu horincă și prăjituri. În dimineața nunții fetele și feciorii se adună la casa mirelui, unde „nunele” (druștele) pregătesc mirele, în timp ce tineretul joacă un danț sau două. Mirele, condus de cele două „nune”, este scos din casa părinților, din acest alai în ritmul marșului și al iuiturilor feciorilor și fetelor. Mirele, la ieșirea din casă, îi sărută pe toți feciorii și se îndreaptă spre casa nașilor. Pe drum se strigă strigături de genul:

La nănașu' pe coteș,	Și de coadă-i răsucită,
Este-on rățoi mare, creș,	Ca nănașa de zgârcită.
Ca nănașu de măreș.	Aiștia-s nănașii noști,
La nănașa, sub poiată,	Nu i-am ales de făloși,
Este-o rață, mândră, creață,	I-am ales c-o fost bănoși.
Ca nănașa de măreață	

După ce ajung la nănași sunt serviți cu palincă, vin, prăjituri, apoi, împreună cu nașii, se duc la casa miresei. Pe drum se iuiește:

-Uită-să mireasa, uită,	C-amu vinim după tine,
Pe puiuțu' ferestii,	Cu caru cu patru boi,
Se teme că n-om vini,	De nu cu patru, cu doi,
Pe puiuțu' din odor,	De nu cu doi, cu unu
Se uită cu mare dor.	Și tăt duce-te-om amu.
Gată-te, mireasă, bine	

Ajunși la casa miresei nuntașii sunt primiți cu țuică și prăjituri de către socrii cei mici. Cu toții intră-n curte unde joacă un danț, două, timp în care nănașa cea mare, împreună cu nunele, gată mireasa (îi așează coronașa, voalul). După ce mireasa este gătită, este scoasă de către doi vilfei în ușa casei, timp în care se cântă marșul miresei. În aceste clipe mireasa își cere iertare părinților, vecinilor și rudelor pe care îi sărută, plângând. Unul dintre vilfei se așează în fața miresei și cere mireasa:

-Cinstiți oaspeți, prea chemați,	Într-o grădină o-ntrat,
Faceți bine și-ascultați,	Mândră floare și-o aflat.
Să tăcem cu toți din casă,	Și el o luat-o-n brață
Să vorbim despre mireasă.	Și o sărutat-o-n față,
Cântă pasărea pe tău,	Și din brață o scăpat,
Vi le spun din capu meu.	Foarte rău s-o supărat
Am carte să le citesc,	Și, neștiind ce să facă,
Numai vi le amintesc.	S-o întors-napoi acasă.
Nu-i o carte cu foi multe,	Oaste mare și-o chemat
Să vă cetesc mii și sute,	Și cu tății am plecat
Doar tri, patru cuvinte,	Să găsim o florioară,
Să luați cu toți aminte.	A mirelui soțioară.
Vi le spui, cam cu jelire,	Socrule, ori soacră mare,
Fiindcă iubitul nost' mire,	V-aș ruga de o-ntrebare,
Mie nu mi-o dat de știre.	Ori de cine-am întrebat,
Cu el ce s-o întâmplat:	Tăt aicea ne-a-ndemnat

Continuare în dreapta, sus

**I bine să ai căne
Și om bătrân la casă.**

Colecția PARASCA FĂT, Desești.

Că dumneavoastră aveți în grădină
O floare mândră și plină
Care nu crește, nu înflorește -
Numai tăt să veștejește.
Noi asta am cerut să fie
A mirelui nost' soție.
Noi am vinit să ne-o dați
Și-atunci cu noi vă-mpăcați
Și de nu vă veți învoi,
Noi atunci vă vom sili.
Dar mireasa-m' poruncește
Și pă mine mă silește.
Foaie verde sălcioară,
Să o iau de subsioară,
S-o dau în brață la mire,
Să trăiască-n fericire.
Știut-ai, mireasă, bine,
Când ai dat mâna cu mine,
Că n-ai dat cu fiecine.
Mâna păstă masă-ai dat,
Păste-on vas cu grâu curat.
Mireasă, păruțu' tău,
Ți li-i pune sub haitău.
Păru' tău, ca și o floare,
Azi li-i pune-n legătoare.
Să nu-l mai lucească soare.
Planticuța ta, ce verde,
Azi te scoate dintre fete
Și te bagă-ntre neveste.
Plantica-i haină ușoară,
Suflă vântu' și o zboară.
Zadia-i o haină gre,
Suflă vântu și n-o ie.
Mireasă, cununa ta,
Stau-a-n cui și-a rujina,
Dor de mă-ta te-a mânca.
Ai mere, nu-i cuteza.
Poți, măicuță, sămăna,
Și să crească cât masa
Că io rar și l-oi călca
O dată la două veri,
La tri ai de nouă ori.
Și m-oi duce în grădină
Sub o tufă de sulfină
Și-oi plânge o săptămână
Până s-a face fântână,
Fântână fără izvor
Cu lacrimi de-a maicii dor.
Plânji, mireasă, și nu pre
Că nu știi cine te ie.
Că de-ai ști cine te ie,
Șapte zăle n-ai tăce.
Mult mă uit roată pân casă,
Nu văd ochi ca la mireasă,
De mândri, de frumușei -
Joacă lacrimile-n ei;
De mândri, de sprâncenoși
Ca strugurii cei mitoși.
Nu te supăra, mireasă,
Că bota-i pă grindă-n casă,
Îi cioplită și mezdrită,
P-a tău spate curuită,



P. Bilțiu: Staroste, Cupșeni, 1984

Și-i cioplită-n patru dungi,
Cătu-s spatele de lungi.
Pune-ți, mire, clopu-n cui
Și-ascultă cu drag ce-ț' spui:
Îți spui, mire, fātu'meu,
Nu toi mireasă rău,
Că te-a bate Dumnezeu.
De ță greși câteodată
O sărută și o iartă.
De-i vide că nu te-ascultă
Ie-on brață și-o sărută
Că-i minte copilărească -
Nu poate să nu greșească.
Mireasă, -ascultă de mine,
De o fi soacră-ta bună
O cinstește ca p-o mumă;
De o fi soacră-ta re,
Mătură tinda cu ié
Și p-afară de-i pute.
Măghiran, în cornu'mesii,
Mândru plâng ochii miresii.
Las' să plângă cât de rău
Binele tatâne-său.
Las' să plângă, cât de tare
Binele măicuții sale -
Niciodată nu-l mai are.
Gată-te, mireasă, bine
C-amu ne-om duce cu tine
Și ți-oi lua iertăciune
Ca și cum te-ai duce din lume;
De la neamuri, de la toate,
Cum ai merge chiar la moarte.

Ie-ț, mireasă, zua bună,
Să nu-ți pară vorba glumă:
De la pomii înfloriți -
Mai întâi di la părinți
De la frunza de sub fag,
De la a tău tătucă drag.
Tătucă, mult ai umblat,
Până ce m-ai așezat.
Mi-ai gătat lădița bine
Și-amu mă duc di la tine.
Ie-ț, mireasă, zua bună,
Nu gândi că-ț' zâc de glumă,
De la stele, de la lună,
De la a ta măicuță bună.
Țucu-te, măicuță, dulce.
Amu-s gata și m-oi duce

Și frumos țăoi mulțami,
Duce-m-oi și n-oi vini.
Rămas bun, măicuța me,
Plânje-mă cât îi pute.
Ie-ț' mireasă, zua bună,
Să nu-ț pară vorba - n glumă,
De la grădina cu flori
De la fraț, de la surori,
Să le mulțumești frumos,
De cât ajutor țăo fost.
Mireasă, de ai nepoț
Ie-ț rămas bun de la toți.
Ie-ț, mireasă, zua bună,
Nu gândi că-ț zîc de glumă,
De la struț de cărăjele,
De la veri și de la vere,
De la iarba dintre spini,
De la pretini și vecini,
De la iarba din cărare,
De la pretinile tale.
De-o fost bune, de-o fost rele,
Tu ai feciorit cu ele,
De la struț de busuioc,
De la feciorii, din joc,
De la grădina cu flori,
De la fete și feciori,
De la frunza de cicoare,
De la a ta șezătoare,
De la struț de nintă creață,
De la feciori de pe brață
Că de-acuma ai gătat,
Să-i porț, pe după cap;
Nu le răzi, nu le ochești,
De-aproape nu le grăiești.
Pune-ți dragostea-n bărbat,
Nu-l purta destetorat,
Spală-l și-l îmbracă bine
Ca să nu fii de rușine.
Cură apa cu buluci,
Gată-te c-amu te duci.
Nu te duci în târg, cu boi,
Ca să vii iară-napoi,
Că te duci pe drum departe,
Tăt așe, până la moarte,
Și-i vini la-on an odată,
Când îi fi mai supărată.
Foaie verde și-o lămâie,
Amu pleci la cununie,
Ie-ț rămas bun din fetie.
Odată cu cununia.
Ț-ai pus jos, dragă, fetia
Și de-amu nu-i mai fi fată,
Și știi că ești măritată.
Măritatu nu-i așa,
Cum îl crede cineva,
Cum ai lua on măr din drum
Să-l arunci, dacă nu-i bun,
Sau cum iei, din păr, o pară,

*Nici șarpe,
Nici șopârlă,*

Și-o arunci, dacă-i amară.
Măritatu-i zdici de foc,
La fata fără noroc,
Măritatu-i zdici de ață
Și te ține pe viață.
Foaie verde tri nuiele,
Acum, dragii mei, om mere.
Înainte de-a pleca
Dă mâna cu maică-ta
Și-o sărută cu dulceață
Că mult te-o ținut în brață.
Hai, măicuță, și mă iartă,
De ță'am greșit câteodată,
Măicuță, să ai noroc,
Pân'ce m-ai ferit de foc.
Maică, mult tu ai trudit,
Până-amu, ce mă mărit,
Să m-mbrece, să mă gătești
Și de rău să mă ferești.
Iartă-mă, măicuță dulce,
Că îs gata și m-oi duce.
Plânge tare, soacră mare,
Mireasa-ț cere iertare.
Când pă ușe îi ieși,
Doamne, rău ti-i năcăji.
Când oi ajunje-n ocol,
Plânge-mă, maică, cu dor,
Și-ț închide ușa bine
C-amu mă duc di la tine,
Tăt o-nchide și-o apasă
Că mă duc din astă casă.
Acum ești gata de plecare,
De la tăț cere-ți iertare,
De-ai greșit la oarecare.
Amu ești gata de drum,
De la tăț ie-ț rămas bun
Ș-apoi ceterașu' nost
Să ne zîc-on marș frumos.

Cererea miresei se face cu
acompaniament muzical. În situația
în care unul dintre părinții mirilor
este decedat, se introduc în cererea
miresei versuri adecvate:
Mirele așe zîcea,
Că el, când s-a cununa,
Neamurile ș-a chema,
Să vie la nunta sa.
Dară pe maică-sa-o uitat-o
Și la nuntă n-o chemat-o.
Du-te, mire, la mormânt,
Spune-i mamii un cuvânt:
- Ieși, măicuță, de sub glie
Și vez a me cununie.
Suflă, Doamne, vânturile
Și dezveli mormânturile,
Să iasă soacra ce mare,
Să vadă ce noră are.

*Are dinți
Și n-are gură.*

(Fritzu)

După ce se termină cererea miresei, muzicantul cântă din nou marșul miresei și întreaga nuntă se îndreaptă spre biserică, unde are loc ceremonia cununiei religioase. În biserică se așează după reguli îndătinate. Mirii stau în față, prinși de mână. Nașii se așează în spatele lor. Vilfeii stau de-o parte și de alta a mirilor și a nașilor. Muzicanții se așează în spatele nănașilor. În drum spre cununie, muzicanții cântă, iar feciorii și fetele strigau neconținut strigături la adresa preotului, nunelor și vilfeilor:

Cât îi lumea și țara,	Săracile nunile,
Nu-i mai zgârcit ca popa,	Îs negre ca nopțile.
Nici jură, nici cunună,	Ie, părinte,
Până nu-i pui suta-n mână.	Și cunună frumușăua.
Vai săracii vilfeii,	Ie, părinte, patrafiru
Că-s negrii, ca ghibolii.	Și cunună trandafiru'.

După celebrarea cununiei religioase, alaiul nunții, în ritmul muzicii și strigăturilor, se îndreaptă la casa mirelui. Pe drum se strigă la miri:

Supărată-i mireasa,	Bine-m pare că-s frumoși.
Pân' ce o-ntrebat popa	Mireasă ca și asta,
Place-i mirele, o ba?	Nici în târg nu poț afla,
Nici acolo n-o spus drept,	Numai-o turtă la turtari
Numai și-o pus capu-n piept.	Și-o floare la grădinari.
Țucu-i io, miroii noști,	

În apropierea casei mirelui, se strigă la soacră:

Ieși afară, soacră mare,	Nu ieși cu struț de lână
Că-ț aducem noră tare,	Că nu ți-i nora bătrână,
Să te bată de cuptioare,	Da' ieși cu șurț de mătasă,
Să-ț ajute la ciubăr,	Că-i tânără și frumoasă.
Să te scalmine de păr.	

La ieșirea în curtea mirelui, așteaptă starostele, care îl înfruntă pe nănaș la primirea nuntașilor. Nuntașii înconjoară mescioara, așezată-n mijlocul curții, gătită cu fețe de masă în motive codrenești. Pe masă se află o cofă cu apă și un struț de busuioc. După ce mirii și nuntașii înconjoară masa, sunt stropiți cu grâu și apă, după care flăcăii încearcă să smulgă struțul de la cei ce au stropit. Cel care reușește să îl smulgă este considerat flăcăul cel mai de vază dintre feciorii satului. În acest moment se strigă:

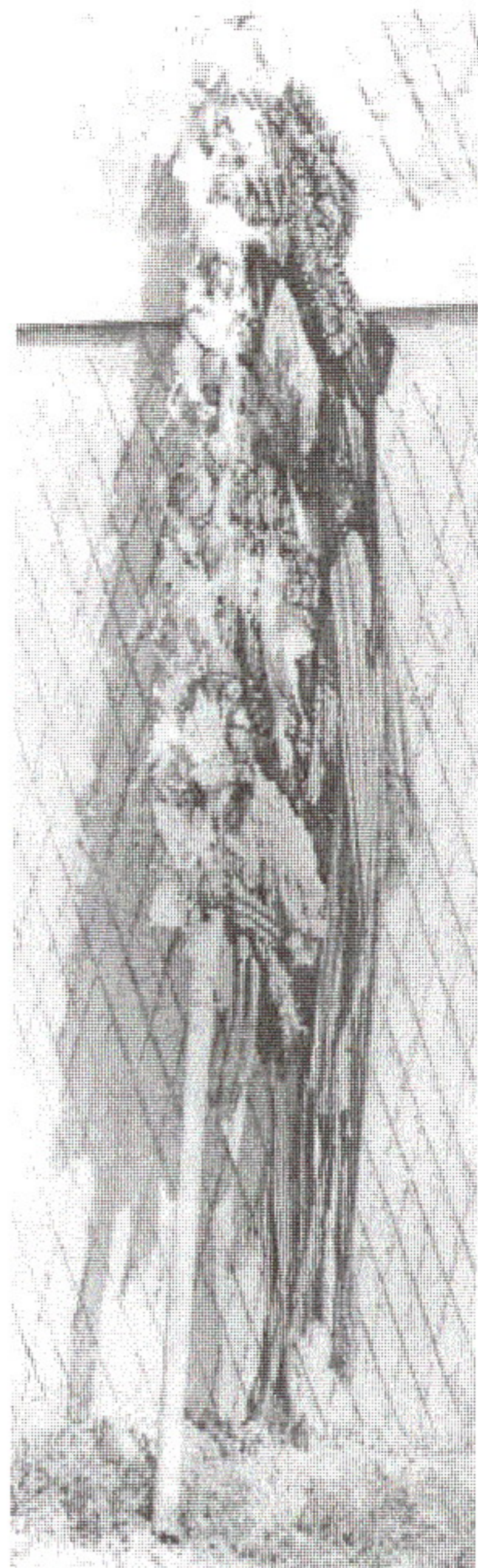
Țăpaț, grâu, nu țăpaț pleavă	Că ni-I mirele frumos.
Că ni-s miroii de treabă.	Țăpaț grâu și nu osâgă,
Țăpaț grâu și nu ovăz	Nici mireasa nu-i urâtă.

Din acest moment ceremonial intervine tarostele care zice:

- Cinstiți oaspeți, prea chemați,	Năcăjiț' și obieloși,
Fiți buni și mă ascultați:	Care s-o dus în sus,
Că m-aș ruga de iertare,	Tot cum le-o spus
De la mic, până la mare,	Și s-o dus în jos
Să fiți tot cu ascultare	Pă unde n-o mai fost.
Că se zice-on lucru mare.	Cum o vrut, așe o-mblat,
De la iubit mirile nost,	Bine că v-aț adunat
Zice așe pân gura me:	Oaste mândră-mpărătească,
Știut-am bine și mai bine,	Pe mirii noști să-i cinstească.
Pe zua de astăzi ce mi se cuvine	Și nici nu s-o leghedit
Că nici io nu-s din codru cu lemnile	Că mirile și-o mai rânduit
Și nici din pădurea cu fiarăle:	Nește bucătărese frumoasă, cinstite
Că, după legea ominească,	Și la mânuri sopenite,
Omu trebe să se nască	Gândești că-s stinjei pălite:
Și să crească,	Când o vez câte pe una
Apoi să se căsătorească:	Gândești că-i ciurma,
Că această zi mare de căsătorie,	Bat-o bruma.
Nu să poate face fără oameni zdrențoși,	Și cu atâta nu s-o leghedit

- Du-te, butucaș de lut!
- Lasă că m-oi duce io!

Continuare în dreapta, sus



P. Bilțiu: Steag de nuntă, Cupșeni, 1984

Și nu s-o mulțămît,
El și-o mai rândulit
Niște ceatarăși
Di acia mari
Cu mânurile iuți și tari,
Care trag cu arcu
Gândești căi duce dracu.
Liberă-i casa și masa,
Să ne trăiască mireasa
Cu mirile dimpreună,
La mulți ai cu voie bună!
Să bem, să ne vesălim,
De lume să nu mai gândim,
Să bem până-n primăvară,
Să ieșim la pluguri iar,
Sămânând grâu și săcară.
Și cu struț de busuioc -
Miroii să aibă noroc!
Să trăiești, nănaș mare,
Cu tăț finii dumitale!

După ce tarostele a terminat, mirele se ridică în picioare, împreună cu mireasa, și închină primul pahar nuntașilor, iar apoi îl aruncă păstă cap, pentru fericirea și temeinicia căminului lor. Prin închinatul mirelui, nunta este începută, nuntașii sunt serviți cu mâncare și băutură. Tineretul continuă strigăturile, mai ales la adresa socăciței:

Socăcița-i lungă-n nas -
Carne-n oale n-o rămas,
Socăcița-i lungă-n poale -
O mâncat carnea din oale.

De-am vrut și cât îți vini,
Șapte lupi am vrut beli,
Șapte lupi și nouă mătă,
Și v-aș fi hrănit de piță.

Socăcița-i răspunde:

După terminarea mesei se organizează „danțul miresei”, unde mirii capătă cadouri în bani și obiecte. Nașul cel mare are în mână două blide, între care se pun banii, pe care le tot bate deolaltă în ritmul muzicii și de colțul mesei. După ce se termină danțul miresei, mirii și nănașii se retrag spre a număra banii, în timp ce nuntașii petrec și dansează.

După ce s-anunță cât s-a adunat la jocul miresei, tinerii merg acasă, iar perechile căsătorite petrec până dimineața.

Pe la ora 7 dimineața se organizează „prânzul miresei”, unde se servește din nou mâncare și băutură, după care se dansează: acum apare și găina, frumos împodobită, care este dusă la nași în timp ce se strigă:

Socăcița, care-i prima,
Iasă-afară cu găina.
Zî, ceteraș, zî frumos,
c-amu m-am coborât jos.
Cărăușe, pântre meri,
Cu găina unde meri?
-O ducem la nănașă
Ca să-i mai crească cinstea.
Săraca găina me,
Asară pe rât păște
Cu cocoșu să sfăde,
Săracă găina sură
Ieri o fo' pe după șură,
Astăz la nănaș în gură.
Săracă găină grasă,
Ieri o fost pe după casă,
Astăz la nănaș pe masă.
Cine dracu și-o văzut,
Iepure suin' pe scară
Și găină cu țigare,
Iepure vara cosân'
Și găină dohănin'?
Am vinit cu găina
Să o duc la nănașă
C-are-o pungă la cojoc
Și mi-a da și mie-on zlot.



Iuliu Pop: Mireasă din Lechința, Țara Oașului, 1938

După acel moment mireasa este dezbrăcată de către nașă și este făcută nevastă cu zadie-n cap și joacă împreună cu mirele, care are clop în cap, însemn al bărbatului însurat. Momentul încheie nunta.

(Descrierea are la bază cercetările făcute de noi în satele Odești, Stremț, Băsești, Băița de sub Codru. Performeri: Pop Gheorghe, Băița de sub Codru, 44 ani, 1974, Tarba Florica, 28 ani, Băsești, 1974, Mențiu Mihai, 36 ani, Odești, 1974)

Am zece frați
Într-un pat culcați

Și nici unu
Nu este pe margine.

(Spîțele de la roată)